

Täysistunto

Keskiviikko 25.5.2022 klo 14.00—16.04

3. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2021

Kertomus K 11/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Tuomioja, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.04 **Erkki Tuomioja sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Kertomusvuotta 2021 on myös leimannut globaali pandemia jo toista vuotta peräkkäin. Se ei ole kyllä sinänsä työtahtia ja yhteydenpitoa vähentänyt. Päinvastoin kokousten määrä, joita on etänä pidetty, on kasvanut ja lisääntynyt, mutta niiden laatu on kyllä kärsinyt erittäin suuresti. Ja sen vuoksi olimme erittäin iloisia, että meillä oli mahdollisuus marraskuussa jälleen päästä fyysisesti kokoontumaan täysistuntoon Kööpenhaminassa.

Tämän Kööpenhaminan istunnon vieraana oli, voi sanoa, enteellisesti Naton pääsihteeri Jens Stoltenberg. Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyö onkin koko ajan korostunut Pohjoismaiden välillä — tämä jo paljon ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan. Nyt, kun tilanne on se, että kaikki viisi Pohjoismaata ovat jo Naton jäseniä tai tulossa Nato-jäseniksi, se tulee luonnollisesti edelleen nostamaan tätä teemaa keskeisesti esiin myös pohjoismaisessa yhteistyössä, mutta ei sittenkään niin paljon kuin voisi kuvitella, koska meidän työssämme on ollut jo pitkään ulko- ja turvallisuuspolitiikka hyvin keskeisesti esillä.

Pohjoismaille on kuitenkin ominaista, että me pyrimme lisäämään vakautta ja turvallisuutta maailmassa rauhanomaisin keinoin. Meidän valtuuskuntamme järjestikin tammi-kuussa etänä pidetyn rauhanvälitysseminaarin, jonka keskeisenä teemana oli naisten asema rauhanvälityksessä. Siihen osallistui 83 pohjoismaista parlamentaarikkoa. Pääpuhujanamme meillä oli Astrid Thors. Selkeä viesti oli, että pohjoismaiselle rauhan mallille on tilausta, ja kansainvälinen tilanne edelleenkin alleviivaa tätä tarvetta.

Kesäkuun teemaistunnossa käytiin ajankohtaiskeskustelu hybridiuhista, kyberturvallisuudesta ja pandemian hoidosta. Kyberhyökkäykset ovat nykyajassa todellisia ja vakavia uhkia niin Pohjoismaissa kuin laajemmin maailmalla. Neuvoston tulee toimia sen eteen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

että Pohjolalle luodaan yhteinen kyberturvallisuusstrategia ja siihen liittyvä toimenpidesuunnitelma, joiden valmistelutyössä tulee pitää tiiviisti mukana myös alan sidosryhmät.

Toinen keskeisistä teemoistamme kertomusvuonna oli keskustelu Pohjoismaiden rokotetuotannon järjestämisestä. Ylipäätään koronapandemian kaikki vaikutukset erityisesti lapsiin ja nuoriin ovat olleet huolenaiheenamme, kun ihmisten hyvinvointi on kärsinyt pitkien ja laajojen sulkujen ja eristystoimenpiteiden seurauksena. Varmasti on pohjoismaisessa yhteistyössä jatkossa paljon sellaisia asioita, joista meidän tulee ottaa opiksi ja pystyä parempaan, koska tämä ei varmastikaan ole viimeinen tilanne, jolloin me maailmassa joudumme varautumaan tällaisiin yllättäviin uhuihin.

Valko-Venäjän ihmisoikeus- ja sananvapaustilanteen huonontuminen on jo vuosia herättänyt huolta neuvostossa. Valtuuskuntamme teki kertomusvuoden keväällä jäsenaloitteen valkovenäläisille opiskelijoille suunnatusta opiskelijavaihto-ohjelmasta. Opinto-ohjelma olisi konkreettinen tuki nuorille valkovenäläisille ja siviiliyhteiskunnalle sekä vahva viesti siitä, että valkovenäläisiä ihmisiä ei ole unohdettu. Tämän ehdotuksen sisältöä muokataan nyt parhaiten vastaamaan muuttuneita olosuhteita.

Ilmastonmuutos ja biodiversiteetin heikentyminen ovat jatkuvasti eteneviä ilmiöitä. Nämä tulevat olemaan ja ovat olleet Pohjoismaiden neuvoston työssä ja keskustelussa aivan keskeisesti esillä.

Käytännön työssä olemme tehneet koko ajan työtä rajaesteiden vähentämiseksi. Samanaikaisesti, kun vanhoja rajaesteitä saadaan puretuksi, niitä kuitenkin aina ilmaantuu uusia, eikä niitä pystytä aina ennalta ehkäisemään, kun EU-direktiivejä sovelletaan kaikissa Pohjoismaissa ilman riittävää koordinaatiota ja vähän eri tavoin — yhtenä esimerkkinä mainitakseni.

Viime kertomusvuotta leimasi myöskin kysymys pohjoismaisen yhteistyöbudjetin käsittelystä. Siinä oli pitkään Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välillä erimielisyyksiä, kun Pohjoismaiden neuvoston parlamentaarikot eivät pitäneet perusteltuna nimenomaan kulttuuriin ja koulutukseen kohdistuneita leikkauksia, joihinkin ministerineuvoston budjettiehdot... Sitkeiden neuvottelujen jälkeen päädyttiin kuitenkin lopulta kompromissiin, jonka molemmat osapuolet saattoivat hyväksyä, ja tämä todettiin sitten marraskuun istunnossa. Mutta valitettavasti on todettava, että tämä budjettikiista jatkuu myöskin tänä vuonna. On kyllä näköpiirissä, näin haluan uskoa, että nytkin päädyimme kompromissiin, mutta viime vuoden ja tämän vuoden kokemukset kertovat siitä, että meidän on löydettävä jatkossa paremmat ja pitkäjänteisemmät yhteistyömuodot, jotta tällaisilta ongelmilta jatkossa välttyttäisiin.

Keskeinen asia viime vuonna oli Suomen tämän vuoden puheenjohtajuuskauden valmistelutyö. Mehän olemme nyt Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaa ja olemme täälläkin käsitelleet Pohjoismaiden neuvoston ohjelmaa. Meidän näkemyksemme mukaan yhteistyö on hyvin käytännönläheistä. Ehdotuksesta täytyy olla aina lyhyt matka toimintaan ja toimeenpanoon. Yhteistyö tukee ja täydentää kansallisen, EU:n ja maailmanlaajuisen politiikan kehittämistä. Sen on oltava pitkäjänteistä ja tulevaisuuslähtöistä, ja on samalla huomioitava sitä, mitä Pohjoismaisen yhteistyön puitteissa on toteutettu aikaisemmin.

Nyt meidän puheenjohtajuusohjelmassa korostuu nimenomaan pohjoismainen hyvinvointimalli. Sen kiinnostavuus maailmalla ei ole mihinkään vähentynyt, päinvastoin lisääntynyt. Pohjoismaiden suhteellinen menestys erilaisissa kansainvälisissä vertailuissa ylläpitää tällaista kiinnostusta. Meidän täytyy olla valmiita myöskin vastaamaan siihen, jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

tällaista kysyntää on ja jos kysytään, mikä on meidän suhteellisen menestyksemme salaisuus. Mutta samalla on tietenkin pidettävä huoli siitä, että pohjoismaainen hyvinvointivaltiomalli, joka kohtaa tänä päivänä koko ajan uusia haasteita, säilyttää kilpailukykynsä ja tehokkuutensa myös tulevaisuudessa. Ja tähän me pyrimme myös meidän puheenjohtajuusohjelmamme mukaisesti vaikuttamaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

14.12 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tänään saamme lähetekeskusteluun Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomuksen vuodelta 2021. Haluaisin nostaa esille erityisesti Pohjoismaiden neuvoston työn rajaesteiden poistamisen parissa ja hyvinvoinnin eteen. Pohjoismaiden neuvoston rajaestetyöryhmä pitää Pohjoismaiden välisen liikkuvuuden rajaesteitä näkyvillä ja vauhdittaa hallitusten työtä siinä, että ne saataisiin ratkaistua. Usein rajaesteet koskevat ihmisten tavallista arkea. Näiden ongelmien ratkaisemisella saadaan konkreettisesti Pohjoismaiden yhteistyö näkymään myös aivan tavallisille kansalaisille, kun esimerkiksi opiskelu, työssäkäynti tai muuttaminen toiseen Pohjoismaahan helpottuu. Rajaesteiden eteen tehtävä työ ei siis näy vain juhlapuheissa vaan ihmisten kohtaamisissa arkipäiväisissä tilanteissa.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvoston Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnassa ollaan myös perusasioiden äärellä, kun työskennellään pohjoismaisen hyvinvointimallin äärellä ja muun muassa tasa-arvokysymysten sekä kansalais- ja ihmisoikeuksien parissa. Viime vuonna valiokunnan puitteissa käsiteltiin tärkeitä teemoja esimerkiksi digitaalisesta häirinnästä ja uhkailusta, pohjoismaisesta rokotetuotannosta ja antibioottiresistenssistä. Aihepiirit ovat laajoja mutta sellaisia, joihin pohjoismaisella yhteistyöllä voidaan löytää yksittäistä Pohjoismaata parempia ja kestävämpiä ratkaisuja.

Sain itse esitellä Tanskan puheenjohtajuuskauden täysistunnossa mietinnön jäsenehdotuksesta, joka koski maiden välisiä ambulanssi- ja sairaskuljetuksia. Ehdotuksessa lainsäädäntöä esitettiin tarkistettavaksi, jotta tasa-arvo ihmisten välillä toteutuu ja resurssit ovat hyvässä käytössä.

Valiokunta keskittyy tämän vuoden toimintasuunnitelmassaan tasa-arvoon työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa, huono-osaisiin lapsiin ja nuoriin sekä koronapandemian seurauksiin koko sosiaali-, terveydenhuolto- ja tasa-arvosektorilla. Koronapandemia on vaikuttanut paljon yhteiskuntiimme, ja kaikki Pohjoismaat joutuivat ottamaan sen takia käyttöön poikkeuksellisia keinoja, joilla on ollut vaikutuksia esimerkiksi lapsiin ja nuoriin. Nyt on aika keskittyä myös jälleenrakentamiseen ja normaaliin elämään, vaikka koronasta emme ole kokonaan vielä päässeetkään eroon.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen yhteistyön merkitys korostuu turbulenteissa maailmantilanteissa, joiden äärellä olemme olleet niin koronapandemian kuin muuttuneen turvallisuustilanteen myötä. Koronapandemia nosti uusia rajaesteitä Pohjoismaiden välille, kun maat viruksen leviämisen estämiseksi sulki rajojaan myös muiden Pohjoismaiden kansalaisilta. Rajaestetyöryhmässä näitä esteitä on nostettu esiin, jotta tulevaisuudessa voitaisiin käydä tiiviimpää vuoropuhelua. Vuoropuhelun avulla ihmisten liikkumista mahdollisesti vaikeuttaviin konkreettisiin ja epäsuoriin esteisiin, esimerkiksi verotuksellisiin tekijöihin, voitaisiin varautua ja niitä ratkaista osin jo ennakolta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

Pohjoismaiden neuvoston 70-vuotisjuhlavuotta vietetään aikana, jolloin Suomi ja Ruotsi ovat hakeneet Nato-jäsenyyttä muiden Pohjoismaiden ollessa jo siellä jäseninä. Veikkaan, että tämä johtaa pohjoismaisen yhteistyön tiivistymiseen entisestään puolustus- ja turvallisuuspolitiikan osalta ja tulee näkymään Pohjoismaiden neuvostossa ja sen painopisteissä, kun Suomen johdolla päivitetään Pohjoismaiden neuvoston kansainvälistä strategiaa tänä vuonna. Yhdessä, tillsammans, Pohjoismaat ovat kokoaan suurempia toimijoita, jotka voivat vaikuttaa maailmaan rauhanomaisemman kehityksen puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

14.16 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Osallistuin viime syyskuussa Tanskassa järjestettyyn puolustuspoliittiseen konferenssiin, jossa muun muassa puhuttiin Nato-yhteistyöstä ja haettiin muutenkin voimakasta pohjoismaista yhteistyötä myös puolustuspolitiikan saralla. Silloin tuntui vähän erikoiselta olla siinä: Ehkä tanskalaiset näkivät asiaa jo ennalta, mutta meiltä monesti kysyttiin jo siinäkin vaiheessa Suomen suhtautumisesta Natoon ja vahvempaan puolustuspoliittiseen yhteistyöhön, ja ei olisi silloin voinut kuvitella, missä tilanteessa nyt ollaan. Tanskahan ei ole kauhean aktiivinen ollut Pohjoismaiden neuvostossa viime aikoina. Siellä on tietyt edustajat, jotka ovat aktiivisia, mutta muuten täytyy sanoa, että Suomi, Ruotsi, Norja -akseli on hyvin paljon vahvempi. Mutta nyt kun ollaan tässä tilanteessa, jossa ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilanne on oikeastaan myös ehkä tuonut tilaa sille laajemmalle keskustelulle myös Pohjoismaiden neuvostossa, niin näyttää, että myös Tanska on ottanut entistä aktiivisempaa roolia, mikä on tietysti hyvä asia.

Pohjoismaiden neuvoston kokoukset sinänsä ja ne resoluutiot ja julkilausumat, joita sieltä tulee, eivät ehkä tänä päivänä kuitenkaan ole se ydin, mitä Pohjoismaiden neuvosto tekee, vaan kyllä nyt kaikki muu, mitä kokousten ulkopuolella on tapahtunut, on edesauttanut sitä, missä tilanteessa nyt ollaan. Kun tämä Nato-prosessi alkoi, niin ne verkostot ja suhteet, joita Pohjoismaiden neuvostossa on luotu, edesauttoivat myös sitä keskustelua niin puolueiden kuin myös valtioiden välillä. Moni näistäkin henkilöistä, jotka Pohjoismaiden neuvostossa istuvat, istuvat myöskin esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnassa tai ovat aktiivisia puolustusvaliokunnassa Ruotsissa. Eli jatkossakin Pohjoismaiden neuvostolta kysytään entistä enemmän, miten voimme tiivistää yhteyksiä Pohjoismaissa ja puhua entistä enemmän myös sellaisista päivänpolitiikan asioista mutta myöskin niistä asioista, joita katsotaan sitten vuosien ja vuosikymmenten päähän, kun mietitään, että tämä meidän integroitunut alue toimisi entistä paremmin, esimerkiksi mitä tulee rajaesteisiin, mutta myöskin haettaisiin vahvempaa roolia myös EU:n sisällä.

On paljon keskusteltu siitä, miten Pohjoismaat voisivat tehdä entistä enemmän yhteistyötä Euroopan unionissa. Siitä on vähän erilaisia näkemyksiä, pitäisikö niitä tehdä kansallisten parlamenttien valiokuntien kautta vai voisiko Pohjoismaiden neuvosto toimia myös aktiivisemmin EU:n sisällä. Mielestäni pitäisi ja voisi toimia, mutta tätä keskustelua käydään varmasti jatkossakin. Mutta olen erittäin tyytyväinen siihen yhteistyöhön, mitä Pohjoismaiden neuvosto on nyt osoittanut myöskin tänä korona-aikana, ja on tietysti hienoa nähdä nyt, kun meillä on puheenjohtajuus ja meidän edustajamme siellä, Tuomioja ja Ranne, että he ovat pitäneet vahvasti ääntä Suomen puolesta Pohjoismaiden neuvostossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

14.19 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! On ollut hieno huomata viime kuukausien aikana ja vuodenkin aikana, miten Pohjoismaat tunnistavat tärkeän yhteyden toisiinsa, elävämmin kuin aikoihin. Sota Ukrainassa opetti meitä ymmärtämään, miten pohjoisten kansojen yhteys, ystävyys ja demokratia ovat meille elintärkeitä. Tarvitsemme toisiamme, ja tämä yhteys varmasti tulevina vuosina edelleen syvenee. Pohjoismaiden neuvoston viime vuosi oli toinen vuosi koronan aallokossa, mutta päästiin myöskin kasvokkain tapaamaan istuntoihin, muun muassa Kööpenhaminaan, ja siellä oli, kuten kuulumme, vieraana myöskin Naton pääsihteeri Jens Stoltenberg. Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyö on tiivistynyt merkittävästi Pohjoismaiden välillä.

Arvoisa puhemies! Kööpenhaminan kokouksessa kuultiin myös ministerineuvoston selvitysmies Jan-Erik Enestamilta pyytämä strategiaselvitys rajaesteistä ja myöskin siviilivalmiudesta. On tärkeää, että vaikka rajaesteitä jatkuvasti valitettavasti syntyy lisää, emme anna periksi taistelussa tai sen ratkomisessa, että niitä voidaan vähentää. Pohjoismaitten välillä on edelleen paljon arkisia rajaesteitä, jotka vaikeuttavat kulkemista ja elämää Pohjoismaissa. Tätä EU:n säädöstö edelleen hankaloittaa. On tärkeää, että kun me kuljemme kohti maailman integroituneinta ja kestäväintä aluetta, niin meillä on sijaa vapaalle liikkuvuudelle.

Yksi tärkeä osa sosiaalisesti kestävää Pohjolaa ovat koulutus ja sivistys. Suomessa tai toisessa Pohjoismaassa suoritettun tutkinnon tulee käydä myöskin muissa maissa. Tälläkin polulla on edetty.

Arvoisa puhemies! Myöskin työntekijöiden vapaassa liikkuvuudessa on töitä. Tutkintotodistusten hyväksyminen on tärkeä askel.

Suomen valtuuskunta teki sähköisestä tunnistautumisesta jäsenaloitteen, joka on hyväksytty viime kesänä. Jäsenaloitteessa valtuuskuntamme ehdotti, että Pohjoismaissa yhdistetään kansalliset sähköiset tunnistautusjärjestelmät paremmin yhteensopiviksi. Tunniste olisi avain rajat ylittäviin pankkipalveluihin, opintoihin, työhön ja kaupankäyntiin. On tärkeää, että tämä asia myöskin etenee täällä Suomessa ja kaikissa Pohjoismaissa.

Osaamisen ja kulttuurin valiokunnassa käsitelimme viime vuonna pohjoismaisten naapurikielten ymmärtämistä, disinformaatiota ja valeuutisia, joiden kohteena olemme olleet ja olemme edelleen. Puhuimme myös ammattikoulutuksen houkuttelevuuden lisäämisestä sekä Pohjoismaiden pienten kielten aseman vahvistamisesta. Nämä ovat tärkeitä ja ajankohtaisia asioita edelleen.

Arvoisa puhemies! Viime ajat ovat nostaneet esille koulutuksen ja kulttuurin merkityksen myös henkisen kestäväyyden kannalta. Kulttuuri tuo hyvinvointia. Tämä liittyy myöskin Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston välillä olevaan kiistaan rahoituksesta, mikä juontuu osaltaan siihen, että koulutus ja sivistys puuttuvat painopisteinä visiostamme. Erityisen huolissani olen Orkester Nordenin tulevaisuudesta. Meidän tulee huolehtia nuorten muusikoiden mahdollisuudesta kehittyä. Meidän ei kannata luopua sellaisista valmiista koulutuksista, jotka panostavat toiminnassaan kestävään kehitykseen.

Valiokuntamme ei hyväksynyt kulttuurin ja koulutuksen leikkauksia, ja niistä päästiinkin kompromissiin, mutta sama vääntö on nyt edessä, ja onkin tärkeää, kuten Pohjoismaiden neuvoston presidenttimme sanoi edellä, että meidän täytyy päästä jokavuotisesta vään-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

tämisestä vakaaseen, pitkälle katsovaan rahoitukseen. Se on kaikkien etu, se on koko Pohjolan etu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Och sedan ledamot Strand, var vänlig.

14.25 Joakim Strand r: Tack, ärade talman, och tack till alla kollegor som på olika sätt främjar nordiskt samarbete. I synnerhet nu under våren med tanke på det här ändrade säkerhetspolitiska läget har ju relationen mellan Finland och Sverige varit tätare än kanske någonsin tidigare. Det är säkert också väldigt bra på det sättet att de här två coronaåren ju nog ändå innebar en liten svacka i det nordiska samarbetet.

Elikkä kyllähän nämä muutamat koronavuodet tietyllä tapaa — etäkokouksia ja kaikkea muuta — hieman ehkä hidastivat pohjoismaista yhteistyötä tietyillä tasoilla. Toki alueilla, sekä Lapissa että esimerkiksi Merenkurkun seudulla, tehdään päivittäistä yhteistyötä, mutta etenkin tämä kevät ja turvallisuuspoliittinen tilanne on tietenkin erityisesti Suomea ja Ruotsia mutta muutenkin Pohjoismaita tuonut lähemmäksi toisiaan.

Itse toivoisin, että fokuisoitaisiin jatkossa vielä tiiviimmin myös yhteiseen teollisuuspolitiikkaan. Meillä on tuhannen taalan paikka olla edelläkävijä erityisesti energia- ja ympäristöteknologian ratkaisuihin, ja viime viikolla muun muassa norjalainen Freyr Battery ilmoitti, että 90 hehtaaria ei riitä Vaasan ensimmäiselle akkukentehtaalalle, vaan tarvitaan 130 hehtaaria, mikä vastaa 180:tä jalkapallokenttää. Tämä on siis ensimmäinen tehdas, ja lisäksi on sinne ympärille tulossa. Jos katsoo Skellefteå—Vaasa-akselia ylöspäin, niin aivan valtavasti investoidaan myös Pohjois-Ruotsiin ja Pohjois-Norjaan, mikä luo liiketoimintamahdollisuuksia myös suomalaisille yrityksille pk-sektorilla, joten toivoisin, että teollisuuspolitiikkaan fokuisoitaisiin yhdessä jatkossa vielä enemmän, ja tiedän, että myös ministeri Lintilä on tästä puhunut.

Sama koskee liikennettä, infrastruktuuria ja energiaa. Meillä on yhteiset pohjoismaiset sähkömarkkinat mutta silti erilliset energia- ja ympäristöstrategiat. Niihin voisi fokusoida. On myös jostain kumman syystä ollut vaikeaa saada pohjoismaiset liikenneministerit saman pöydän ääreen. Meidän tulisi yhdessä taistella myös suhteessa Brysseliin, puolustaa esimerkiksi meidän satamiemme statusta TEN-T-verkostossa ja paljon muuta. Mutta kiitos kaikille kollegoille, puheenjohtaja Tuomiojalle ja myös ministeri Blomqvistille ja muille, jotka eri tavoin edistävät pohjoismaista yhteistyötä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

14.27 Lulu Ranne ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kun hätä on suurin, on apukin lähellä. Näin voisi todeta pohjoismaisesta yhteistyöstä.

Yleensä vasta karmeat kriisit herättävät meidät ymmärtämään, mikä on oikeasti merkityksellistä. Tämä pohjoismainen yhteistyö, jota on tiiviisti rakennettu 50-luvulta asti, on kaiken perusta. Se on myös meidän turvallisuuspoliittisen yhteistyömme ja jatkoaskelten perusta. Tämä oikeastaan on sellainen asia — joka on myöskin aika traagista — että korona erotti, mutta Venäjän sota yhdisti. Näin hirvittävää pitää tapahtua ennen kuin me ymmärrämme sen arvon, mikä pohjoismaisella yhteistyöllä on.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

Meitä on yli 27 miljoonaa asukasta, ja me olemme yhteisö, jonka päätehtävä on huolehtia pohjoismaalaisten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Ja minä olen aivan varma siitä, että jatkossa me olemme parempia, vahvempia ja taitavampia myös kaikessa tässä. Huoltovarmuus, yhteiset energiastrategiset linjaukset, omavaraisuuden parantaminen, taloudellisen turvan vahvistaminen — ihan niin kuin ledamot Strand ja aikaisemmin edustaja Ovaska totesivat: meillä on mahdollisuuksia. Ja kannatan myöskin vahvasti sitä, että Pohjoismaiden neuvosto ottaisi jatkossa suuremman roolin. Eli Nato-ratkaisun rinnalla, kun tämä nyt etenee, meidän täytyy ottaa myöskin isoja askelia joka tasolla energiahuoltovarmuuden ja muutenkin omavaraisuuden osalta.

Jatkossa meno kovenee, mutta minä olen ihan vakuuttunut siitä, että pohjoismaainen yhteistyö vahvistuu. Ja me pärjäämme kyllä sillä, että teemme entistä tiiviimmin yhteistyötä ihan sieltä ruohonjuuritasolta virkamiestasolle ja pääministereitä koskien. Kyllä me tästä selviämme ja menestymme, ja tässä käy hyvin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

14.29 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Haluan nostaa tästä Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomuksesta esiin muutamia osioita liittyen ”Hyvinvointi Pohjolassa” -kohtaan. Erityisesti haluan puhua antibioottiresistenssistä.

Tämä ei ole mikään uusi asia. Olin aikoinaan myös Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunnan jäsen, ja silloin jo puhuttiin siitä, että tarvitaan paljon yhteisiä toimia, jotta voimme vastustaa antibioottiresistenssin lisääntymistä niin Pohjoismaissa mutta myös koko maailmassa. Antibioottiresistenssin tarkoittaa sitä, että meille syntyy erilaisia bakteereita, joihin mikään antibiootti ei tehoa, ja se tarkoittaa sitä, että potilas ei parane vaan pahimmillaan menehtyy.

Antibioottiresistenssi johti vuonna 2019 koko maailmassa noin 1,27 miljoonaan kuolemaan, ja yksin keuhkokuumeeseen kuoli antibioottiresistenssin vuoksi yli 100 000 ihmistä. Keuhkokuume, sepsis ja vatsatautiinfektiot aiheuttivat myös lukuisia antibioottiresistenssikuolemia, eli meillä on edessämme niin vakava ja vaarallinen haaste, että tämä on ilmastomuutostakin pahempi ja suurempi tilanne, ja sen takia tämän eteen on taisteltava koko maailmassa — Pohjoismaissa, omassa kotimaassamme Suomessa mutta myös maailmanlaajuisesti.

Vuonna 2013 tein kirjallisen kysymyksen, joka liittyi CPE-bakteerin tilanteeseen. Se lähti saapumaan myös kohti Suomea. Tapauksia todettiin Puolassa ja Irlannissa mutta toki myös ympäri maailmaa, ja myös kotikaupungissani Espoossa löydettiin näitä CPE-bakteeritapauksia. 2012 niitä oli 7 mutta vuonna 2018 jo 70. Eli antibioottiresistenssibakteerit ovat kasvava uhka potilasturvallisuudelle ja terveydenhuollolle kaikkialla maailmassa. Puhumme enterobakteereista, joiden eteen on todellakin taisteltava, eikä ainoastaan ihmisten vaan myös eläinten antibioottilääkityksessä on oltava hyvin tarkkana, että emme liikaa käytä antibiootteja varsinkaan siinä tilanteessa, jos paraneminen on muutenkin mahdollista.

Haluan nostaa esiin myös tarttumattomat taudit. Tarvitsemme Pohjoismaissa mutta myös koko maailmassa yhteisiä toimenpiteitä sen eteen, että esimerkiksi diabetes- ja syöpätaapusten määrät eivät entisestään leviä, ja kun lisääntyvät, niin silloin meillä on oikea-aikaista hoitoa ja apua saatavissa. Tämä tarttumattomat taudit -projektin liittyi myös Agenda 2030 -projektiin, elikkä aihe on äärettömän tärkeä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

Haluan nostaa esiin myös harvinaiset sairaudet. Näistä on myös kautta aikain Pohjoismaiden neuvostossa puhuttu. Tarvitsemme rajat ylittävää osaamista ja neuvontaa tilanteissa, joissa harvinaisia sairauksia voi löytyä vaikkapa vain muutama kappale per maa. Silloin tarvitsemme toinen toisiamme.

Nostan esiin myös rokotetuotannon. Koronakriisin aikaan huomasimme sen, miten tärkeää olisi olla omavarainen. Suomalainen rokotetuotanto ajettiin alas vuonna 2003, ja olen sitä mieltä, että se on ehdottomasti käynnistettävä uudelleen, ja on tärkeää, että tässä teemme yhteistyötä kaikkien Pohjoismaiden välillä.

Lisäksi haluan nostaa pienen asian vielä täältä esille, sanan ”mikromuovi”. Se on erittäin vakavaa, että täälläkin todetaan, että ihmisten elimistöön päätyy mikromuovia, jolla on terveydellisiä vaikutuksia, toki myös luontoon ja eläimiin. Tänä radion uutisissa kerrottiin, että muun muassa jalkapallokentät — jotka on tehty tästä tekonurmesta, ja sieltä irtaava pieni muovinöyhtä kulkeutuu sitten kenkien mukana esimerkiksi luontoon tai vesistöihin — ovat todellinen ongelma ja uhka meillä Suomessa. Joudumme varmaan tähänkin keksimään ja kehittämään uusia keinoja, joilla voidaan ennaltaehkäistä mikromuovin päätymistä ihmisiin ja luontoon, ja kaikissa Pohjoismaissa varmasti tämäkin asia tullaan ottamaan vielä esiin.

Kiitän tästä kertomuksesta. Tämä on äärettömän mielenkiintoinen. Tässä on paljon asioita eikä suinkaan turvallisuus yhtenä vähäisimpänä, päinvastoin. Myös turvallisuusuhat ja hybridiuhat on huomioitava. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

14.34 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta on viime vuonna tehnyt aktiivista työtä, oikeastaan työtä meidän kaikkien arkea helpottavien asioiden äärellä — asioiden, joista ei montaa kertaa edes huomata, miten niiden edistyminen meidän kaikkien arjessa näkyy, mutta silloin, kun niitä rajaesteitä tulee, niin silloin me varmasti ne kyllä huomaamme.

Kertomusvuotta leimasi jo toista vuotta peräkkäin koronapandemia, niin kuin täällä on tullut esiin, ja sen suorat ja epäsuorat vaikutukset pohjoismaiseen yhteistyöhön kyllä ilmenivät. Koronapandemian helpottaessa pääsi neuvosto vihdoinkin kokoontumaan täysistuntoon Kööpenhaminaan. Vuonna 21 käsitelimme muun muassa ulko- ja turvallisuuspoliittisia asioita, keskustelimme rauhanvälityksestä, alueellisesta yhteistyöstä ja puolestimme kulttuurin rahoitusta.

Pohjoismaiden yhteistyö on meille tärkeä osa arkeamme, kuten mainitsin, ja sen tarkoituksena on helpottaa jokapäiväisen elämän sujumista. Siksi Suomen valtuuskunnan aloitteesta eduskunnassa käyty ajankohtaiskeskustelu rajaesteistä oli tarpeellinen. Vapaa liikkuvuus Pohjolassa, yhteiset työmarkkinat sekä mahdollisuus opiskella ja asua kaikissa Pohjoismaissa ovat etuja, jotka on saavutettu pitkäjänteisen työn tuloksena ja joita pitää vaalia tulevaisuudessakin. Rajaesteet, jotka usein liittyvät verotukseen, sosiaaliin, sote-palveluihin tai ammattipätevyksien vastavuoroiseen tunnustamiseen, hankaloittavat vapaata liikkumista. Koronapandemian vaikutus rajaesteisiin oli myös merkittävä. Tätä työtä tulee jatkaa määrätietoisesti, ja siksi onkin hyvä, että tämä on myös Pohjoismaiden neuvoston valiokuntien yhteisenä tavoitteena.

Yksi paljon keskusteluttanut asia olivat kulttuurileikkausuhat. Pohjoismaiden ministerineuvoston vision mukaan kulttuurin rahoituksesta olisi leikattu, mutta Pohjoismaiden neu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

voston kanta oli, että kulttuurityötä ei saa unohtaa. Kulttuuri on Pohjoismaisen yhteistyön liima, ja siihen kannattaa panostaa. Tiiviiden neuvotteluiden jälkeen neuvosto ja ministerineuvosto saivat viimein aikaan kompromissin, ja syksyn istunnossa neuvosto hyväksyi ministerineuvoston tulevan budjetin.

Ärade talman! Det nordiska samarbetet är en stark och viktig del av den finska identiteten och vardagen. Det känns värdefullt att få vara med i detta värdefulla nordiska arbete och samtidigt att få ta del i den nordiska gemenskapen.

Arvoisa puhemies! Suomen valtuuskunnan tavoitteena on jatkossa keskustella pohjoismaisesta hyvinvointimallista ja sen turvaamisesta. Erityisesti tänä vuonna Ukrainan sodan alettua kriisi ja järkytys ovat vain vahvistaneet yhteistyöhalua ja korostanut sen merkitystä. Meidän on entistä tärkeämpää jatkaa määrätietoista työtä oikeudenmukaisen ja rauhanomaisen tulevaisuuden eteen.

Tillsammans går vi framåt.

14.37 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Me käsittelemme Pohjoismaiden neuvoston toimintakertomusta viime vuodelta, 2021, ja katsoin, että siinä hyvin olennaisena oli rauhaa käsitelty erilaisin toiminnoin monella tavalla, erityisesti naisten rauhantyön edellytyksiä maailmalla. Rauhahan perustuu valtavan paljon siihen, millaisia arvoja sen työn taustalla on, ja yksi arvo rauhan saavuttamiseksi on tasa-arvo. Se, että naisia on maailmassa rauhavälittäjistä noin 4 prosenttia ja miehiä 96 prosenttia, kertoo todella paljon siitä, minkä takia rauhaa on vaikea saavuttaa niin monessa paikassa. Naiset tarvitaan mukaan rauhantyyöhän.

Sitten vielä tulevaisuuteen katsovasti, kun katsoo Pohjoismaiden neuvostoa ja maailman tilannetta:

Ensimmäiseksi se, että Stoltenberg ja Natossa ylipäänsä puheenjohtajisto ovat olleet sosiaalidemokraattisia, antaa hieman toivoa siitä, millaista Natoa voitaisiin rakentaa tulevaisuudessa. Mutta ehkä euforiaan ei ole sosiaalidemokraateilla eikä kenelläkään muullakaan varaa tässä vaiheessa. Natoon liittyy paljon ongelmakohtia, emmekä me saa unohtaa sitä, että Afganistan — Afganistanin hallinnon hajoaminen — oli viime kesän tapahtuma. Siinä Nato on ollut erityisen tärkeässä asemassa, sen maan jälleenrakentamisessa ja eheyden saavuttamisessa. Nato ei ole ongelmaton, ja pohjoismaisilla mailla on valtavan tärkeä tulevaisuuteen liittyvä vaikutus siihen, millaista Natoa me rakennamme. Me emme Suomea tule olemaan Natossa käsi ojossa, vaan me olemme rakentamassa Natoa, vahvistamassa sitä, ja olemme ehdottomasti yksi niistä maista, jotka todistetusti ovat niitä, jotka luovat turvaa ja luovat mahdollisuuksia Naton sisällä. Onkin tärkeää, että suomalaisten ääni, samoin pohjoismaalaisten ääni, kuuluu Natossa selvästi.

Yksi asia, joka on jo heti kättelyssä edessämme, on tämä kurdeihin liittyvä asia. Meidän arvomaailmaamme testataan tällä hetkellä: olemmeko me valmiita luopumaan sellaisista turvapaikanhakijoista, jotka ovat jo saaneet turvaa Pohjoismaissa, haluammeko me myöntä Turkin vaatimuksiin vai pidämmekö me huolta siitä, että meitä ei tämäntyyppisillä tilanteilla kiristetä. Tässä kohtaa pohjoismaalainen Nato on erittäin tärkeä vastine, ja voimme varmasti lähettää viestiä, että me emme horju näissä kysymyksissä. Jos horjumme Turkin edessä, niin todennäköisesti joudumme tekemään myönnytyksiä sitten muiden maiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

edessä, ja silloin taivas on rajana sille, mitä kaikkea meiltä voidaan vaatia. Nyt on mahdollisuus profiloitua pohjoismaalaisena Natona.

Toinen asia, joka on pitkälle tulevaisuuteen katsoen tärkeämpi, eli teknologinen kehitys. Kiina on tulossa, ja se on tulossa kovaa. 45 prosenttia vihreän siirtymän raaka-aineista on jo Kiinan hallussa sekä Latinalaisessa Amerikassa, Euroopassa että erityisemmin jopa Afrikassa. Myöskin Venäjään liittyvä vyörytys on jo alkanut, ja Kiinassa opiskellaan venäjän kieltä nykyään kouluissa paljon enemmän kuin esimerkiksi englannin kieltä. Se on viesti siitä, että soft power -Kiina on tulossa kohti Venäjää, heikkenevää Venäjää.

Mikä on meidän roolimme pohjoismaalaisina? Meidän roolimme on varmistaa, että me emme ole riippuvaisia Kiinan tulevaisuudesta. Vihreä siirtymä on osittain meidän omissa käsissämme, ja siinä, missä riippuvuussuhde Kiinasta on kova, riippuvuussuhde myös pohjoismaalaisista maista, teknologisesta sektorista, on kova. Tähän liittyy valitettava seikka, se seikka, että niin moni it-alan osaaja, Suomessakin valmistunut nuorukainen, joka saa it-alan — jopa diplomi-insinöörin — tutkinnon, ei valitettavasti tällä hetkellä varmuudella työllisty Suomessa. Tämä on valtava uhka tässä maassa. Olen havainnut samanlaisia trendejä myöskin Ruotsissa, Norjassa ja muissakin Pohjoismaissa. Paikalliset yritykset eivät tällä hetkellä työllistä it-osaajia, teknologisen alan ammattilaisia. Meidän täytyy kyetä Pohjoismaiden neuvoston kautta nostamaan tämä kissa pöydälle ja sanomaan suoraan, että meidän on luotava tänne Eurooppaan ja Pohjolaan sellainen sektori, jossa vastavalmistuneet it-alan, teknologisten alojen, opiskelijat saavat työpaikkoja tältä alueelta eivätkä karkaa muualle opiskelemaan. Se, että me kykenemme rakentamaan pohjoismaisia maita teknologisiksi maiksi, jotka kykenevät suhteelliseen omavaraisuuteen tulevaisuutta katsoen, on selkeä strateginen etu meille 25 vuotta eteenpäin katsoen. Koen, että Pohjoismaiden neuvosto on se oikea areena käydä tätä keskustelua, ja senkin vuoksi kiitän neuvoston jäseniä, sen suomalaista puheenjohtajaa Erkki Tuomiojaa ja muita siinä aktiivisesti toimivia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt tähän asiaan varattu aika on kulunut umpeen. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.43.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.01.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Jatketaan keskustelua. Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

16.01 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvosto toteuttaa laajalaisesti tärkeää työtä pohjoismaisen yhteistyön kehittämiseksi ja syventämiseksi. Täällä käytiin aikaisemmin keskustelua siitä, että turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä tapahtumassa olevat muutokset alleviivaavat tiiviin pohjoismaisen yhteistyön tarvetta ja merkitystä myös jatkossa, kun toivottavasti kaikki Pohjoismaat kohtaavat Pohjois-Atlan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

tin puolustusliiton, Naton, jäseniä. Pohjoismaiden yhteisen äänen tulee sen jälkeen kuulua Natossa.

Arvoisa puhemies! Koronapandemia aiheutti rajaesteitä myös Pohjoismaiden välille, kun maiden koronatoimet ja tilanteet olivat toisistaan osin poikkeavia. Koronapandemia siis haastoi jossain määrin pohjoismaista yhteistyötä, mutta nyt tilanne näyttää vapaan liikkuvuuden osalta jo paljon valoisammalta. Rajaesteiden poistamiseen tähtäävää työtä tulee edelleen jatkaa. Vapaa liikkuvuus Pohjolassa, yhteiset työmarkkinat sekä mahdollisuus opiskella ja asua kaikissa Pohjoismaissa ovat nykyään kansalaisten itsestäänselvinä pitämiä etuja. Ne on kuitenkin saavutettu pitkäjänteisen ja määrätietoisen poliittisen työn tuloksena.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.